

Počítajú aj v stotíscoch. Digitalizácia fondov slovenských knižníc rozširuje prístup k informáciám

Pojem Knihnice pre Slovensko (KPS) je už určitým synonymom pre transformáciu verejných knižníc na moderné inštitúcie 21. storočia. Inštitúcie pripravené podieľať sa na riešení výziev digitálnej éry a 4. priemyselnej revolúcie. Koordinátor konzorcia KPS - Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) realizuje v tomto smere rôzne aktivity. Patrí k nim aj digitalizácia fondov verejných knižníc. Viete, ktoré historicky najstaršie dielo nájdete v digitálnej knižnici KPS? Viete, ktorá významná encyklopédia dostala digitálnu podobu?

Už viac ako rok vedecká knižnica CVTI SR aktívne a zdarma digitalizuje, spracúva a archivuje dokumenty významné nielen pre fondy našich knižníc, ale aj Slovensko. „Digitalizácia dokumentov je nevyhnutná pre ochranu a zachovanie vzácneho kultúrneho dedičstva. Zvyšuje prístupnosť informácií a uľahčuje ich vyhľadávanie. Verejné knižnice konzorcia KPS často disponujú vzácnymi dokumentami, ktoré majú hodnotu najmä pre regionálnych historikov, novinárov, bádateľov, ale aj širokú verejnosť,“ uvádza Dávid Baranko, hlavný koordinátor konzorcia Knihnice pre Slovensko, CVTI SR.

Ako konkretizoval ide predovšetkým o regionálne periodiká či monografie. Diela, ktoré čitateľovi ponúkajú politický, spoločenský i kultúrny prehľad o určitej dobe, o určitých regiónoch.

„Momentálne najstaršie zdigitalizované dielo je miestopis nitrianskej župy z roku 1864. Patrí do fondu Krajskej knižnice Karola Kmeťka v Nitre. Kniha nesie názov **Nyitra megyének fekvése, halárai, kiterjedése, felszátása. V preklade to znamená - Poloha, hranice, rozsah a členenie Nitrianskej župy.**“

Baranko spomína aj knihu **Pribinova Nitra: 833-1933**. Tá obsahuje prehľad dejín Nitry a históriu nitrianskej katedrály, ale aj **Pamätnú knihu vysviacky slovenských biskupov**. Slávnostná vysviacka sa konala v Nitre a Slovensko si ju pamätá ako významnú udalosť svojich dejín.

Nie biskupi, ale aj Tomáš Garrigue Masaryk, prvý prezident Československej republiky, sa podieľal na diele, ktoré dnes patrí k základným kameňom českej kultúry a identity. **Ottův slovník naučný** je 28-zväzková encyklopédia vydaná v rokoch 1888 - 1909 pražským nakladateľom Janom Ottom. Je to najrozsiahlejšia encyklopédia v češtine. V súčasnosti aj tento knižný unikát patrí do digitálnej knižnice KPS.

Ďalší originálny dokument v digitálnej knižnici KPS pochádza z fondu Novohradskej knižnice v Lučenci. Dielo **Staré osídlenie Slovenska: Dolný Hron a Ipeľ v praveku** obsahuje mapky nálezísk, sídlisk či valov kultúr doby bronzovej, laténskej a halštatskej na dolnom Hrone a Ipeľi.

K zaujímavým titulom pridáva Baranko aj súbor prednášok od našich niekdajších najlepších spisovateliek a pracovníčok. Radi by ste zistili, aké mali vtedy názory na niektoré témy mravov a náboženstva? Skúste hľadať v digitálnej knižnici **Vzorné ženy** od Jána Lichnera z roku 1935. Pôvodne by ste knihu našli len vo fonde Záhorskej knižnice v Senici.

Zopár spomenutých diel je len úzky výber z ponuky vzácných dokumentov vo fonde slovenských verejných knižníc a teraz už aj digitálnej knižnice KPS.

Konzorcium Knihnice pre Slovensko (KPS) aktuálne združuje 40 knižníc z celého Slovenska. Väčšina z nich má záujem o digitalizáciu svojich dokumentov a následné zriadenie digitálnej knižnice. Od septembra 2021 do konca januára 2023 sa **celkovo zdigitalizovalo 441 889 strán a 1 841 dokumentov z fondov 11 verejných knižníc z celého Slovenska.**

„Digitalizácia neprebíha iba v profesionálnom digitalizačnom pracovisku CVTI SR, ale aj priamo v priestoroch verejných knižníc konzorcia KPS. Vďaka zapožičaniu putovného knižného skenera s príslušenstvom si po zaškolení odborníkmi z CVTI SR dokáže partnerská verejná knižnica naskenovať potrebné dokumenty sama. Tento proces výrazne urýchľuje celkovú digitalizáciu fondov verejných knižníc zo strany CVTI SR,“ spomína Baranko.

Z celkového počtu sa pomocou putovného skenera zdigitalizovalo 110 915 strán a 488 dokumentov z fondov partnerských knižníc. Knižnice vítajú možnosť zapožičať si techniku potrebnú na digitalizáciu zo strany CVTI SR. Doteraz im však bol k dispozícii iba jeden knižný skener. Aktuálne CVTI SR možnosti rozšírila a do terénu vyráža už druhý putovný knižný skener. Najbližšie ho využije Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave.

„Som veľmi rád, že už v najbližších mesiacoch budú mať prvé knižnice konzorcia KPS svoje zdigitalizované dokumenty sprístupnené aj v online forme, a to vďaka **novej digitálnej knižnici CVTI SR**, ktorá bola spustená len nedávno. Aktuálne prebieha import prvých dokumentov. Dopyt po digitalizácii a online sprístupňovaní dokumentov verejných knižníc je pochopiteľne obrovský. Aj z tohto dôvodu plánujeme rozšírenie digitalizačného pracoviska CVTI SR, ktoré má mimochodom celonárodný význam. Verím, že v priebehu najbližších rokov sa stihne zdigitalizovať všetko, o čo majú partnerské verejné knižnice CVTI SR záujem,“ reaguje Ján Kyselovič, generálny riaditeľ CVTI SR.

Možnosť bezplatnej digitalizácie dokumentov a ich spracovania poskytuje CVTI SR v rámci spolupráce s partnerskými verejnými knižnicami konzorcia KPS. Každá z nich získala zo strany CVTI SR možnosť digitalizácie dokumentov zo svojich fondov a ponuku sprevádzkovať digitálnu knižnicu. Dohodu o spolupráci s CVTI SR môžu knižnice uzavrieť na dobu určitú a knižnici ňou nevznikajú žiadne finančné náklady.

■ Knižnice pre Slovensko

Kontakt pre médiá – Komunikačný odbor Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR:

tel: 02/59 374 253, tlacove@minedu.sk

Kontakt pre médiá – Centrum vedecko-technických informácií SR:

Eva Vašková, tel.: 02/ 69 25 113, eva.vaskova@cvtisr.sk